

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [לקמן כא:]; ב) לקמן כ:; ג) [לעיל ט:]; ד) [צ"ק קב ע"ז ו:]; ה) [מנחות מג.]; ו) לקמן טו. ז) מנחות מג. ותי' שבת קלא. תורה ודברים.

הגהות הב"ח

א) במשנה כל דבר שהוא מקבל טומאה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אפרומוא ב' אבא כסות צ"ה חייב. ע"י גשמי המלך פ"ג מהלכות זליט:

ליקוטי רש"י

וא"א אתי עראי ומבטל קבע. להסיר שם הסוכה מכלן ולקמן כא: ג' נהגין היינו. טעמא מפרש נגמרא דלא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ולקמן כ: ד"ה. הריס ופסטי עליה כעין דליה שקורין טרייל"א. קיסוס. ע"כ המהפסטי מאל ושרשו כאלין ועיקרו כאלין וקורין לו אידר"א ומתפשט ועולה על החומות [לעיל ט:]. רב יהודה רמי צ"ה תכ"תא אפרומוא דאינשי ביתיה. ה"ה מטיל זליט לגד שמחכה צו אשמו [מנחות מג.].

לעזי רש"י

בר"ה"ד. פירוש להלכות, להריס ולפסטי כעין דליה (כ"ט) סוכה דף ט ע"ב ד"ה הדלה). להריס ולחלות את ענפי הגפן על כלונס או נקר וכיוצא בזה. איר"א. פירוש קיסוס, סיב שגדל סביב הדקל ונכרך סביבו כלונס גפנים (רש"י סוכה דף לו ע"ב ד"ה נקיצ). מין ענף הנקשר בענפים ונכסו ועלה ללא צל נחורף (מוסף הערוך ערך קסוס ועין כ"ט) סוכה דף ט ע"ב ד"ה קיסוס.

הגהות וצינונים

א) בדפדפ"י יתא תיבת "נמי" הוסיפוהו ע"פ רש"י, וברש"י כת"י וכמה דפד"י ובית ודא, וע"ע בריטבי"א. ב) במשניות הגירסא הקיסוס וע"י דק"ס: ג) בר"ף ובמאירי הגירסא על גבן וכ"ה לעיל ט ע"ב ולקמן עמוד ב ועין תו"ט: ד) בכתי"י נוסף ב"א נענוע וכ"ה ברש"י (וע"ל הפסק הנקודה ברש"י אחר תיבת נענוע) (דק"ס). ה) צ"ל נהגין היינו שהיינו ישינים (דק"ס וכ"ה במשנה): ו) לעיל ט ע"ב ברש"י ד"ה קיסוס וכו' איתא אידר"א: ז) ברין ובפ"ק, וכע"ז ברש"י שבר"ף: ח) לרש"י לקמן עמוד ב ד"ה כי תגיגה אליבא דר' יוחנן צ"ל דגים (הגה' חת"ס ועין הגה' מהרש"ם): ט) בב"י סי' תרס מתקן לשון רש"י בעי שמגביה: י) צריך להוסיף ודכתיב וראיתם (בארות המים): כ) צ"ל ובפ"ק (דפדפ"י):

סוכה

פרק ראשון

סוכה

יא

עין משפט
גר מצוה

סח א מ"י פ"ה מהלכות סוכה הלכה כג סמג ע"ש מג טור ש"ע א"ח סי' תרכו סעיף ג: סח ב מ"י שם הלכה יב סמג שם טו"ש"ע א"ח סי' תרכט סעיף יג: טג ג מ"י וסמג שם טור ש"ע א"ח סי' תרכו סעיף א: טג ד מ"י שם טור ש"ע שם סעיף ב: טג ה מ"י שם הלכה א ב סמג שם טו"ש"ע א"ח סי' תרכט סעיף א ב: טג ו מ"י שם הלכה יב סמג שם טו"ש"ע א"ח סי' תרכו סעיף ב: טג ז מ"י פ"ה מהלכות זליט הלכה יד סמג ע"ש כו:

רבינו הננאל

לעומד בבית. דבית אע"פ שאינה גבוהה עשרה טפחים אסור להוציא ראשו חוץ לחלון ויקרא שם א) בית נמי כדאית ביה י' טפחים למה לי למימר אמר שבמזבח אפילו פחות מ' טפחים כיון דקביעא אהלא הוא דלא גרע מקינופות. לישנא אחרינא אמר רב יהודה אמר שמואל מותר לישן בכילת חתנים בסוכה לפי שאין לה גג ואע"פ שגבוהה י' טפחים מיתבי הישן בכילת חתנים כו' ואסיקנא נקליטין לגבי קנופות לא קביעי נקליטין לגבי כילה קביעי. דרש רבא בר רב הונא מותר לישן בכילה בסוכה ואע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוהה י' טפחים כמאן כו' יהודה דאמר נהגין היינו שהיינו ישינים תחת המטה בסוכה כו' קסבר לא אתא אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע לא שנא כילה ולא שנא מטה לא מבטלי סוכה: הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת כו'. יתיב רב יוסף וקאמר הא דתנן או שקצצן כשרה אמר רב עלה צריך לנענע אחר שקצצן כלו' צריך מעשה לשם סוכה בסכך עצמה. א"ל רב הונא שמואל אומר צריך לנענע אף על פי שחתכם אבל רב מכשר אפילו בלא נענוע אלא כיון שקצצו והוציאו מתורת מחובותיו דיו כי הא דרב עמרם חסידא תלה ציצית בטלית בני ביתו זה פי' בפרומוא דאינשי ביתיה ותלמאם קודם שחתך ראשי החוטין ויפריד החוטין זה מזה אתא לקמי' דרב חייה בר אשי א"ל הכי אמר רב מפסיק ראשי חוטין וכשריה ש"מ מדקאמר רב גבי ציצית פסיקתן זו היא עשייתן כך ש"מ דגבי סוכה קציצתן מן הקרקע של גפן ושל דלעת ושל קיסוס היא עשייתן. ואקשינן על שמואל מהא דתני ר' חייה הטיל ציצית לבי קרנות והחוטין מתחזין מזה הקרן לזה הקרן כמתחיות חוטין במסכת ואח"כ פיסק באמצע ונתפורו הקרנות כשרין שנמצא בכל קרן ציצית כמצותן הנה בפסקיה בלבד [כשרין] דלא חשק שלמה על ר"ח א) נראה דל"ל דאי פת נמי גדלית פה וכו'.

ה"ג ובית נמי אע"פ דלא גבוה עשרה כיון דקביע דלא גרע מקינופות. והך מלתא שמעתא צאפי נפשה הוא ללא תימא בית ככילה דאי לא גבוה לישתמי להוציא ראשו חוץ לחלון: בי"ת חתנים. אינה כשאר כילה ואין עושין לה גג והיא סביבות המטה וגגה משופע כשל נקליטין: ליהוי בקינופות.

וליסלל אף צפחות מ"י: לגבי קינופות לא קביעי. לחשוב כמותה ליפסול אף צפחות מ"י: לגבי בי"ת קביעי. הלכך אינה פסלי צ"י אפילו לית להו גג וכילה לא פסלה אפילו צ"י כי לית לה גג: בר' יהודה. לקמן מפרש צפרק הישן: נוהגים היינו ישינים תחת המטה. למטה לגבי סוכה אהל עראי הוא שמסלקין אותה ממקום למקום: דלגבה עשויה. לשכב על גבה ולא תחמיה להיות לו אהל הלכך לאו שם אהל עליה וטעמא לאו משום עראי הוא אלא לאו שמה אהל: אב"ל בי"ת דלתוכה עשויה. ולאהל הלכך שם אהל עליה ואע"פ דעראי הוא לא מיפקע שמה קמ"ל רצה לטעמא דרבי יהודה התם כו': מתני' הד"ה. טרלי"ד צלע"ז: קיסוס. איר"א א צלע"ז והוא מלה כגפן: פס"ה. שאין מסככין צמחצור דלמחר מר (דף יב). צאספך מוגרן ומיקצן צפסולת גורן ויקצ הכתוב מדבר: הרבה מזה. ומצט"ל צרוצ: או שקצצן. אף לאחר שסככה צהן ולא אמרינן תחילת עשייתה צפסול ופסולה: זה הב"ל כו'. צממא יליף לה: ואין גידולו מן הארץ. כגון עורות צהמה ופילו לא מקבלי טומאה כגון שמחוסרין מלאכה: גב' ויתב. רב יוסף וקאמר הכי הא דתנן או שקצצן כשרה אמר רב עלה נהי דאין צריך לחזור ולסותרה כולה אצל צריך הוא לנענע קצת אותם שהוסככו צמחצור לאחר קליפתן דתהוי להו הך כעשייה דאי לא פסולה משום תעשה ולא מן העשוי דהכי משמע סוכות תעשה כשאתה עושה אותה תהא ראויה לסוכה ולא מן העשוי צפסול שאינו ראוי לסוכה ואתה מתקנו צתיקון מועט כי האי דמכשר לה צקציה ולא הדר סתם לה ומיהו נענוע קרוצ לסתירה הוא וצמחצור כל אחד לצדו ומניחו וחוזר ומגביה את חצירו ומניחו: אהדינהו רב יוסף לאפיה. צכעס: אכשורי מבשר. צלא נענוע דקסצר קליפתה זו היא גמר עשייתה והיכי דמי תעשה ולא מן העשוי כגון החוטט צגדיש לעשות לו סוכה" שהסיכך היה מאליו ואינו נוגע צו לעשות שום מעשה אלא פוחת אחת מדפנותיו ונכנס לעומקו ונוטל העומרים ומשליך והסוכה נעשית מאליה דופנותיה וסככה אצל זה שקילנן זהו מעשה שלה שנגמר צהכשר: רמא תכלתא. הטיל זליט: אפרומוא דאינשי ביתיה. לטילת אשמו דקסצר לילה זמן זליט הוא וראיתם אותו (צמחצור טו) פרט לכסות קומא" אצל כסות לילה חייב והוא מלות עשה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות: ת"א. לזליט צכפופת הטלית חוט אחד כפול ד' ותוחצו צכנף ועודנו חוט א' כפול ור"ה הן שמנה כפלים ופוסק ראשין שלהן ונעשין שמנה חוטין ורצ עמרם שכה ולא פסקו עד שעשה כל הגדלים וקשריהם ונמלאת עשין צפסול דאין זה אלא חוט אחד ונמלאת עשין כפלים ארוכין כשיעור שתי זליטות ותוחצו ראשו אחד צכנף זה וראשו אחר צכנף זה וכפף הראשין עד שהגיעו זה לזה לאחצו ארכה: מאי לאו קושר. עשה הגדיל צו וצו ואחר כך פסק אלמנעא ונעשו שמים ואע"פ שנעשו צפסול דכולה קודם שנפסקה חוט אחד הוא:

אי קביעי ליהו בקינופות. אע"פ שזה יש לה גג וזה אין לה גג מ"מ לא חשיב גג כיון דאין גבוהין עשרה וצנניהם אית ציה חדא לרעותא דנקליטין אין לה גג וגבוה עשרה וקינופות יש לה גג ואין גבוהים י"ב: מותר

ל"ה גג ואע"פ שגבוהה עשרה. אין הלכה כן דלמרינן צקוף פירקין (דף יט:) אצ"י אשכחיה לרצ יוסף דגני צכילת חתנים צכוכה אמר כמאן כר"א משמע ללא שרי אלא צלא גג ואמר צפרק הישן (לקמן דף כו). רצ שרף ליה לרצ אחא צרדלח למיגני צכילת חתנים צכוכה משום צקי כלומר דמזטער פטור מן הסוכה משמע דהא לאו הכי אסור צשיש לה גג או כאידך לישנא דשמואל צצובה עשרה ואע"פ שאין לה גג:

ד"ר עמרם חסידא רמא תכלתא אפרומוא דאינשי ביתיה.

וכן רב יהודה פרק התכלת (מנחות דף מג.) דקסצרי לילה זמן זליט ולא מלות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים חייבות כרצנן דפרק התכלת (שם) דלמרי הכל חייצין זליטת נשים ועצדים ור"ש פותר צנשים וכוותיה קי"ל מדדחיק גמרא צריש פרק שני דצנשים (דף יח:) לאוקומי תנאי התם כולו כו' שמעון דממעט כסות לילה ומרבי כסות קומא ועודלח דר' יהודה צר אילעאי פ' צמה מדליקין (שם ד' כה: ושם) שהיו תלמידי מחצין ממנו כנפי כסותן דלמרינן ואינהו סבור גזרה משום כסות לילה ואיכא טעמא אחרניא פ' התכלת (מנחות מ:) ומדנקט האי טעמא שמע מינה דהוא עיקר ועוד צפרק צמה מדליקין (שם כו:) גבי האי דפרקי דכי היכי דמרבי שאר צגדים לענין טומאה נרבי נמי לענין זליט מאלשר תכסה זה ומשני דהוא מיצעי לרצות כסות קומא ומייתי צרייתא דר"ש שמע מינה דכן הלכה וסתם צרייתא דפ"ק דקדושין (דף לג: ושם) גבי מלות עשה שהזמן גרמא דקתשיצ זליט ועוד דרצנן דר"ש מוקי פרק התכלת (מנחות דף מג:) וראיתם אותו לכדתניא וראיתם וזכרתם ראה מלוה זו וזכור מלוה אחרת התלויה זה ואיזו זו קריאת שמע אלמא קסצרי קריאת שמע לאורייתא וקיימא לן דקריאת שמע דרצנן צפ' מי שמתו (צרכות דף כה.) ומניה מזה אין ראה דהא רצ יהודה דלמחר ק"ש דרצנן ואשכחן דרמא תכלתא לפרומוא דאינשי צתיה דפרק התכלת והוא דריש כאידך תנא דדריש וזכור מלוה אחרת ואיזו זו כלאים ועוד יש ראה מפרק שני דצרכות (דף יז:) דלמחר רצ יוסף כמה מעליה הא שמעתא דצמערצא (אמרי) לא (אמר"ל) מלות זליט צלילה ומסיק דלחוליה הוו מתחלי וכיון דמתחלינן גמרינן משמע מהא דלילה לאו זמן זליט: פסיקתן זו היא עשייתן. גרע עשאה מן הקוליס ומן הגרדין דלעיל (דף ט.) דאף על פי שעושין אחרי כן הזליט לגמרי לא חשיצין ליה עשייתן משום דצעינן תליה לשם מלוה: פסולין

לעומד בבית. דבית אע"פ שאינה גבוהה עשרה טפחים אסור להוציא ראשו חוץ לחלון ויקרא שם א) בית נמי כדאית ביה י' טפחים למה לי למימר אמר שבמזבח אפילו פחות מ' טפחים כיון דקביעא אהלא הוא דלא גרע מקינופות. לישנא אחרינא אמר רב יהודה אמר שמואל מותר לישן בכילת חתנים בסוכה לפי שאין לה גג ואע"פ שגבוהה י' טפחים מיתבי הישן בכילת חתנים כו' ואסיקנא נקליטין לגבי קנופות לא קביעי נקליטין לגבי כילה קביעי. דרש רבא בר רב הונא מותר לישן בכילה בסוכה ואע"פ שיש לה גג ואע"פ שגבוהה י' טפחים כמאן כו' יהודה דאמר נהגין היינו שהיינו ישינים תחת המטה בסוכה כו' קסבר לא אתא אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע לא שנא כילה ולא שנא מטה לא מבטלי סוכה: הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת כו'. יתיב רב יוסף וקאמר הא דתנן או שקצצן כשרה אמר רב עלה צריך לנענע אחר שקצצן כלו' צריך מעשה לשם סוכה בסכך עצמה. א"ל רב הונא שמואל אומר צריך לנענע אף על פי שחתכם אבל רב מכשר אפילו בלא נענוע אלא כיון שקצצו והוציאו מתורת מחובותיו דיו כי הא דרב עמרם חסידא תלה ציצית בטלית בני ביתו זה פי' בפרומוא דאינשי ביתיה ותלמאם קודם שחתך ראשי החוטין ויפריד החוטין זה מזה אתא לקמי' דרב חייה בר אשי א"ל הכי אמר רב מפסיק ראשי חוטין וכשריה ש"מ מדקאמר רב גבי ציצית פסיקתן זו היא עשייתן כך ש"מ דגבי סוכה קציצתן מן הקרקע של גפן ושל דלעת ושל קיסוס היא עשייתן. ואקשינן על שמואל מהא דתני ר' חייה הטיל ציצית לבי קרנות והחוטין מתחזין מזה הקרן לזה הקרן כמתחיות חוטין במסכת ואח"כ פיסק באמצע ונתפורו הקרנות כשרין שנמצא בכל קרן ציצית כמצותן הנה בפסקיה בלבד [כשרין] דלא חשק שלמה על ר"ח א) נראה דל"ל דאי פת נמי גדלית פה וכו'.

[ל] עיין מהר"ם ומהרש"א בפ"י דברי החותם: [מ] ואין גבוהים י' מ"מ לא חשיב גג כיון דאין גבוהים י' כ"ה בס"א (גליון) וכוונתו לומר כמהרש"א להוציא תיבות אלו מתחילת החותם ולגרוסן כאן: [נ] צ"ל אמרין (גליון):